

07.11.2019

İspanak tüketimi sonucu yaşanan zehirlenme vakalarına ilişkin Gıda Mühendisleri Odası, Kimya Mühendisleri Odası ve Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şubeleri tarafından 7 Kasım 'da, MMO İstanbul Şubesi'nde basın toplantısı gerçekleştirildi.

Gıda Mühendisleri Odası İstanbul Şube YK Üyesi Özgür Kaya, Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şube YK Başkanı Selin Top ve Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şube YK Üyesi Murat Kapıkıran'ın, gıda güvenliği sorunları ve çözüm önerilerine ilişkin görüşlerini kamuoyuyla paylaştıkları basın toplantısında okunan açıklama metni şu şekilde:

Basına ve Kamuoyuna;

İSPANAK TÜKETİMİNDEN KAYNAKLI YAŞANILAN GIDA ZEHİRLENMELERİ ÖZELİNDE GIDA GÜVENLİĞİ SORUNLARI VE ÇÖZÜM ÖNERİLER

03.11.2019 tarihinde çeşitli basın organlarınca, bir marketten alınan ıspanağın yenmesi sonucu 44 zehirlenme vakasının yaşandığı haberi paylaşılmış, geçen 3 günlük süre zarfında, 06.11.2019 tarihinde Sağlık Bakanlığı'nın açıklamalarına göre 149'u İstanbul'da olmak üzere, Edirne, Tekirdağ ve Kocaeli de 196 kişinin zehirlendiği ve çeşitli sağlık kurumlarında tedavilerinin yapıldığı bilgisi aktarılmıştır.

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu olarak ilimizde halk sağlığı ve üreticilerin derinden etkilenmesi karşısında Kamu sağlığı ve meslek etiğinden kaynaklanan sorumluluklarımız kapsamında konu ile ilgili odalarımız basın açıklaması yapacaktır.

Her türlü gıda maddesi kontrol, denetim ve izleme faaliyetleri için yetkili kurum, T.C. Tarım ve Orman Bakanlığı, Tarım ve Orman İl Müdürlüğüdür. Müdürlük, numuneler alıp kendi ifadeleri ile özet olarak, ileri tetkik incelemeler yapıp, aşağıda ki açıklamayı yapmıştır.

“Zehirlenme şüphesi ile sağlık kuruluşlarına başvuru yapanların ürün satın aldıkları ilimizde, faaliyet gösteren satış noktalarından analiz yapılmak üzere taze ıspanak, evlerden ise pişmiş ıspanak yemeği numunesi alınmıştır. Alınan numunelerin ileri tetkik sonuçlarında ıspanak içerisinde tespit edilen yabancı ottan kaynaklı yoğun miktarda atropin ve scopolamin maddesi tespit edilmiştir.

Zehirlenmeye ıspanaklara karışan patlıcangiller familyasından, atropin ve scopolamin içeren yabancı otların neden olduğu yapılan analizlerle ortaya çıktığı görülmüştür.

Halkımızın tüketecekleri tüm gıdaları olduğu gibi, yeşil sebzeleri de dikkatlice kontrol ederek, yabancı otları ayırt etmeli ve çok iyi şekilde temizledikten sonra tüketmeleri gerekmektedir.”

Yapılan açıklama kamuoyunda oluşan kaygıları gidermeye yeterli olmamıştır.

Söz konusu yabancı otların ıspanak demetlerine nasıl karıştığı, sofraya gelinceye kadar geçen safhalarda neden fark edilmediği, gerekli kontrollerin yapılmadığı, bir kasıt olup olmadığı, ürünün her hangi bir işleminden geçip geçmediği, hangi şekilde satışa sunulduğu, hangi miktarda ve hangi pişirme yöntemi uygulandığında nasıl etki gösterdiğine dair bilgilendirme yapılmamıştır.

Açıklamadan çıkan sonuca göre, fatura, ıspanak üreticisine ve hasatı yapan tarım işçilerine kesilmiştir.

Kamunun bilgilendirme hakkı çerçevesinde, söz konusu “ileri tetkik” analizlerin hangi metodlarla yapıldığı, ürünün yetiştiği toprağın kalıntı analizinin yapıp yapılmadığı, yapılan analizlerin, tarım ilaçları, kimyasal maddeler, doğal besin toksinleri, deterjanlar, ağır metaller, radyoaktif kalıntı, mikro plastikler, parazitler ve mikroorganizmalar (bakteri, küf, maya) bakımından yapıp yapılmadığına ilişkin bilgilerin şeffaf olarak paylaşılması gerekmektedir.

Halk sağlığı, karşılaşılabilecek her türlü idari ve ticari baskıdan daha önemlidir.

Bu güncel vaka da sağlığa zararlı, ıspanağa benzeyen bir yabancı otun, ıspanak demetlerine girmiş olmasını, satış noktalarında ayrıştırılmamış olmasını bir taşıyıcı çeşidi olarak görmek ve teşhir etmek gerekir. Tarım, hayvancılık, ormancılık, balıkçılık ve madencilik gibi birincil üretim süreçlerinde ve ham maddenin işlendiği, gıda imalatını içeren ikincil üretim süreçlerinde ve dağıtım da kamu otoritesinin denetim eksikliği yaşanan sorunların önlenemeyişinin en önemli nedenlerinin başında gelmektedir. Denetim sorumluluğu taşıyan ilgili kamu kurumlarının yeterli ve gerekli denetimi yapabilmeleri için yeterli teknik personel istihdamından laboratuvar ve teknik altyapıya kadar tüm alanlarda yeterli donanımına sahip düzeye getirilmeleri halk sağlığı açısından zorunludur.

Bu vesile ile belirtmek gerekir ki;

TMMOB'ye bağlı odalar olarak kamu sağlığını ve meslek etiğini ön planda tutarak defalarca dile getirdiğimiz, tarım ve gıda üretiminden sofraya ulaşıncaya kadar, her aşamada kontrolsüz, yüksek dozda kimyasal kullanımının ve ruhsatsız, merdiven altı kimyasal üretiminin halk sağlığını olumsuz yönde etkilediği ortadadır.

Bitkisel tarım ürünleri üretimine etki eden hastalık, zararlı ve yabancı otlarla mücadelede kullanılan kimyasal zehirlerin, kısa vade de besin kaynaklı hastalıklara/besin zehirlenmelerine orta ve uzun vade de kanserlere kadar varan hastalıklara neden olduğu bilimsel olarak ispatlanmış ve kabul edilmiştir.

Birçok üründe denetimsiz ve teknik destekten uzak bir şekilde kullanılan pestisitler, herbisitler, insektisit ve fungusitler, sulama ve yıkama sularında kullanılan kimyasallar ve raf ömrünü uzatmak ve ürünlerin diri görünmesi için kontrolsüz biçimde kullanılan koruyucular halk sağlığı açısından ciddi bir tehlike oluşturmaktadır.

Aynı şekilde çevre kirliliği nedeniyle nitrat içeriği artan sulama suyu ve aşırı azotlu gübre kullanımının sebzelerde nitrat ve nitrit içeriklerinin sağlığa zararlı düzeylere yükselerek özellikle çocuklarda çokça görülen zehirlenme vakalarına neden olduğu bilinmektedir.

İspanak tarımında ruhsat verilmiş insektisit (böcek ilacı) bulunmuyor. Zararlılarla mücadele de tarım zehirlerinin kullanımının çiftçinin inisiyatifine bırakılmış olması halk sağlığını tehdit etmektedir.

Açıklanan zehirlenme sebebinin yabancı ot olması, herbisit(yabancı ot ilacı) kullanımının artmasına gerekçe olmamalıdır. Bu durumun yaşanmaması için gerekli önlemler alınmalıdır.

Yaşanan zehirlenme ile ilgili tohumdan tabağımıza kadar gıdanın yolculuğunda kontrollerin, denetimlerin eksiksiz ve düzenli yapılması zorunluluktur.

Bu denetimin en önemli basamaklarından olan Gıda Kontrol Laboratuvarları, üretim havzalarında ve Hal’ler de bir an önce kurulmalıdır.

Tarım ve Orman Bakanlığının görevleri arasında bulunan, Tarımsal Yayım ve Çiftçi Eğitimi tek merkezden uzmanlaşmış kadrolarla yürütülmelidir. Eğitim ve yayım çalışmalarını yürütmek üzere ihtiyaç oranında teknik personel ve tarımsal danışman istihdam edilmelidir.

Gıda güvenliği ve egemenliğine ilişkin kamusal politikaların, bilimsel yaklaşımla, bileşenlerinin katılımı ve katkılarıyla ihtiyaçları karşılayacak şekilde yeniden oluşturulması için gerekli çalışmalar vakit kaybedilmeden başlatılmalıdır.

GÜNLÜK POLİTİKALAR İLE GIDA GÜVENLİĞİ SAĞLANAMAZ!

Sağlıklı gıdaya erişim, temel insan hakkıdır.

Birkaç hafta önce Tarım ve Orman Bakanlığınca ifşa edilen hileli ürünler ile bunları üreten, satan işletmelerin sayısı ve kamuoyunu tatmin eden önlem ve yaptırımların uygulanmadığı dikkate alındığında, ülkemizde gıda güvenliği bakımından hayati önemde sorunlar yaşandığı gerçeği kabul edilecektir. İthalatı, kurtarıcı olarak gören tarım ve gıda politikaları ile ülkemize giren, sağlığı tehdit eden hayvansal kökenli bazı hastalıkların yaşanması, gıda alırken ve tüketirken yaşanan tedirginlik, bu son olayla bitkisel gıdalara ilişkin de güvensizliği beraberinde getirmiştir. Yaşanan olumsuz gelişmeler halk arasında beslenmede güven krizinin derinleşmesine yol açmaktadır.

Öte yandan açıklamalardan tatmin olamayan toplum, söz konusu ürünün tüketimini tümünden reddederek, işini doğru yapan üreticinin ve sorunsuz ürününün de haksız yere değersizleşmesi sonucu ile karşılaşmaktadır. Böylece yüksek girdi maliyetleri altında ezilen üreticilerin, kredi ve borç batağında, toprağını terk etmesi, satması ve üretimden kopmasına neden olunmaktadır.

Bu durumun önlenmesi ise kamuoyunun tatmin edici şekilde ve doğru bilgilerle aydınlatılması ile mümkün olacaktır.

Tarladan sofraya bütün aşamalarıyla Gıda Güvenliğinin sağlanması ile yükümlü kurumların risk analizi yapması, olası riskleri tanımlayarak önleyici tedbirler alması temel yaklaşım olmalıdır. **Halkın yeterli, sağlıklı, ekonomik ve güvenilir gıdaya ulaşımını sağlamak ilgili kurumların asli görevidir.**

Bu görev gıda egemenliği bağlamında stratejik ve temel bir görevdir ve piyasa insafına devredilemez.

Piyasa dayatmaları karşısında üretici ve tüketicilerin korunma mekanizmaları olan kooperatifler, gıda kısa yolları ve sosyal dayanışma ağlarının kurulmasına ve gelişmesine zemin oluşturacak yasal düzenlemelerin vakit geçirilmeden yapılması kamu otoritesinin sorumluluğu haline gelmiştir.

TMMOB İstanbul İl Koordinasyon Kurulu Adına

TMMOB Gıda Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi

TMMOB Kimya Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi

TMMOB Ziraat Mühendisleri Odası İstanbul Şubesi